

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตาม
การรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

A Study of Relationship between the Way of School
Administrators' Use of Power as Perceived by Teachers and Their
Job Satisfaction under Phranakhon Si Ayutthaya Primary
Educational Service Area Office 1

ณัฐชา มังกะลัง และ กิรติ ศรีวิเชียร

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Email: Alesandrojames@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 340 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบบสอบถามการรับรู้การใช้อำนาจให้รางวัลมีค่าความเชื่อมั่น .982 และแบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู.986 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู ด้านการใช้อำนาจความเชี่ยวชาญ ด้านการใช้อำนาจอ้างอิง ด้านการใช้อำนาจตามกฎหมาย ด้านการใช้อำนาจการให้รางวัลอยู่ในระดับมาก ส่วนการใช้อำนาจการบังคับอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ 3) การรับรู้ของครูในวิธีการใช้อำนาจการให้รางวัล การใช้อำนาจการบังคับ การใช้อำนาจตามกฎหมาย การใช้อำนาจอ้างอิง และ การใช้อำนาจเชี่ยวชาญ ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเมื่อคัดเลือกตัวแปรที่ร่วมกันมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พบว่า การรับรู้การใช้อำนาจเชี่ยวชาญมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ การรับรู้การใช้อำนาจอ้างอิง การรับรู้การใช้อำนาจการให้รางวัลการรับรู้การใช้อำนาจตามกฎหมาย และการรับรู้การใช้อำนาจการบังคับ ตามลำดับโดยตัวแปรทั้ง 5 ตัว สามารถร่วมกันกำหนดค่าความแปรปรวนของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ ร้อยละ 92

คำสำคัญ: การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา, การรับรู้, ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the way of school administrators' use of power as perceived by teachers; 2) the teachers' job satisfaction; and 3) the relationship between the way of school administrators' use of power as perceived by teachers and the teachers' job satisfaction. The samples were 340 teachers working under the Phranakhon Si Ayutthaya Primary

Educational Service Area Office 1 that were selected by random stratified sampling. The research instruments were the five-rating scale questionnaires, of which the questionnaire for the way of school administrators' use of power as perceived by teachers had the reliability at .982 and that for the teachers' job satisfaction had the reliability at .986. The statistical tools used for data analysis were mean, standard deviation Pearson's correlation coefficient, multiple regression analysis and stepwise regression analysis. The results indicated that: 1) in overall, the way of school administrators' use of power was at high level and when consideration each aspect the results showed that the expert power, referent power, reward power, legitimate power were found to be at high levels and only the aspect of coercive was shown to be at moderate level; 2) in overall, the teachers' job satisfaction was found to be high ; 3) the aspects of reward power, coercive power, legitimate power, referent power and expert power altogether were shown to have relationship with teachers' job satisfaction and, when considering the variables that influencing the teachers' job satisfaction, the perception of expert power was found to have the highest influence, followed by perception of referent power, reward power, coercive power and legitimate power. These 5 variables could determine approximately 92% of the variation in the teachers' job satisfaction.

Keywords: Method of school administrators' power, Perceived, Performances satisfaction of teachers

1. ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

อำนาจเป็นกลไกสำคัญในการทำให้งานเคลื่อนที่ได้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ เพราะถ้าผู้บริหารมีความสามารถในการเลือกใช้อำนาจที่เหมาะสม ย่อมสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เจตคติ เป้าหมาย ความต้องการ และค่านิยม ของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทิศทางที่ผู้บริหารต้องการได้ และย่อมเกี่ยวข้องกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจของครู ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ และเป็นผลให้งานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา [1] ซึ่งการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการแสดงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำให้ครูปฏิบัติตามหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทศนคติ และค่านิยม ให้เป็นไปในทิศทางที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการ เพื่อให้เป้าหมายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้บรรลุผล ที่ผ่านมา การศึกษาการใช้อำนาจของผู้บริหารที่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการแนวคิดหนึ่ง คือ แนวคิดของ เฟรนซ์ และ ราเวน [2] ได้แบ่งแหล่งที่เกิดอำนาจหรือฐานอำนาจออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ อำนาจการให้รางวัล (Reward power) อำนาจการบังคับ (Coercive power) อำนาจตามกฎหมาย (Legitimate power) อำนาจอ้างอิง (Referent power) และ อำนาจเชี่ยวชาญ (Expert power)

การใช้อำนาจของผู้บริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย [3] โดยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีผลต่อความสำเร็จของงานและองค์การ เมื่อบุคลากรมีความสุขในการทำงานก็ส่งผลบวกต่อการปฏิบัติงาน ผลงานก็มีคุณภาพ ดังนั้นหากผู้บริหารขององค์การให้ความสำคัญกับการสร้างความผาสุก และความพึงพอใจในการทำงานก็มักจะได้ผลลัพธ์ และผลการดำเนินการเป็นที่น่าพอใจ ในทางตรงกันข้ามหากองค์การใดพนักงานไม่มีความสุขและความพึงพอใจในการทำงานแล้ว ก็จะเป็นต้นเหตุประการหนึ่งที่ทำให้อัตราการขาดงาน และการลาออกจากงานสูง มีปัญหาทางวินัย และปัญหาอาชญากรรม ซึ่งส่งผลให้ผลการปฏิบัติงานต่ำ คุณภาพของงานลดลง และในที่สุดผลลัพธ์และผลการดำเนินการขององค์การก็ไม่เป็นที่น่าพอใจ [4]

ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานเป็นความรู้สึกที่ดีต่อการปฏิบัติงาน ทั้งสภาพการงานที่ดี สวยงาม ระบบงานดี เพื่อนร่วมงานดี ผู้บังคับบัญชาดีจะก่อให้เกิดสภาพทางสังคมสูง และสามารถปรับบุคลิกภาพของตนให้เข้ากับสภาพสังคมทั้งภายในและภายนอกองค์การได้ ดังนั้น เมื่อบุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมทั้งภายในและภายนอกองค์การและสามารถตอบสนองความจำเป็นพื้นฐาน ย่อมมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และสามารถทำงานได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการปฏิบัติงานและบรรลุเป้าหมายของ

องค์การทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน [5] โดยความพึงพอใจในการปฏิบัติงานจะเกิดขึ้นได้นั้น มีผลมาจากปัจจัยหลายด้านที่เป็นสิ่งจูงใจมนุษย์จะเกิดความพึงพอใจก็ต่อเมื่อความต้องการของเขาได้รับการตอบสนอง ซึ่งมีทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 นั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งอำนาจนี้เป็นอำนาจที่ได้มาโดยตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา จากการศึกษาวิจัยของ พลิสฐ์ รติสกุลติก [6] พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวม มีการใช้อำนาจอยู่ในระดับมาก โดยอำนาจการให้รางวัลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และอำนาจการบังคับมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อย่างไรก็ดียังพบปัญหาบางประการในการใช้อำนาจอย่างไม่เหมาะสม ดังจะเห็นได้จากสถิติการร้องเรียนของครูต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในปี พ.ศ. 2557 จำนวน 12 เรื่อง และในปี พ.ศ. 2558 จำนวน 15 เรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่มาจากการใช้อำนาจในทางมิชอบ [7]

ส่วนความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 นั้น จากงานวิจัยของ พินิจนารถ ลำดวน [8] และบุญธรรม ไวยมิตร [9] พบว่า ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก แต่ที่ผ่านมายังพบปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการขาดแคลนครูผู้สอน ขาดงบประมาณในการจ้างครูผู้สอน บุคลากรส่วนใหญ่ไม่มั่นใจในการประกอบอาชีพ การทำผลงานเพื่อประเมินวิทยฐานะ ปัญหาการย้ายและเปลี่ยนแปลงงานของข้าราชการครูในด้านคุณสมบัติต่าง ๆ และวิทยฐานะ ขาดวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ สื่อ และระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ เพื่อใช้อบรมบุคลากรในด้านการ

บริหารงานบุคคล บุคลากรขาดความรู้เกี่ยวกับระเบียบแนวปฏิบัติ และความก้าวหน้าในวิถีทางราชการ กฎระเบียบ แนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ และระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา [10]

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการใช้อำนาจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
- 2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 2,239 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน จำนวน 340 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอเป็นหน่วยของการสุ่มแล้วจึงใช้การสุ่มแบบง่าย

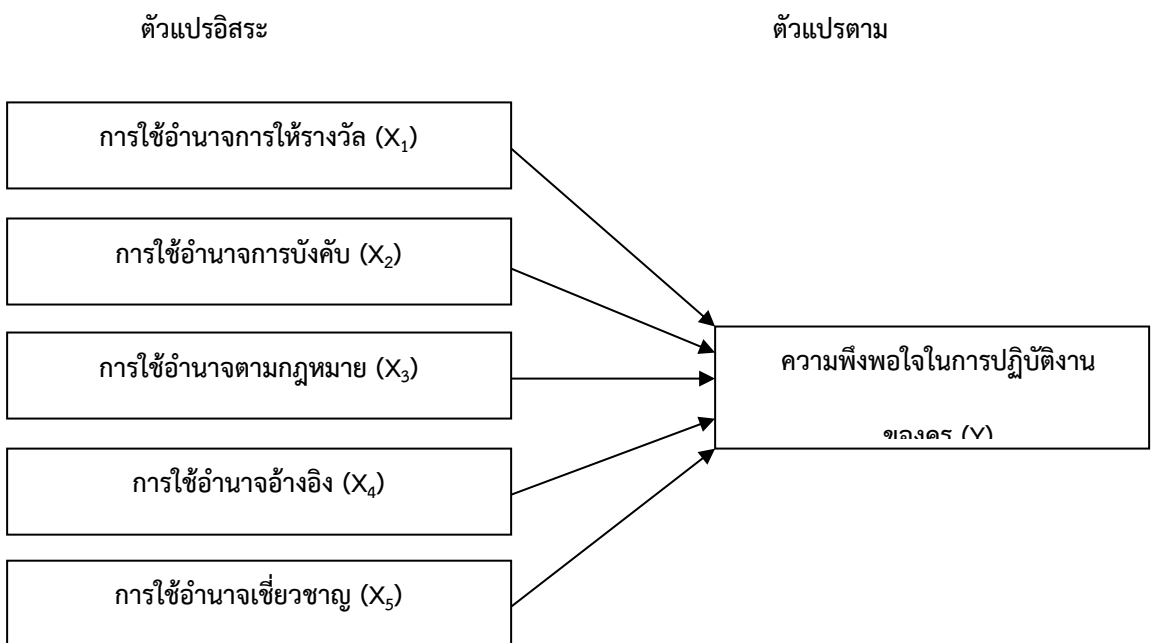
3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

3.2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การใช้อำนาจการให้รางวัล 2) การใช้อำนาจการบังคับ 3) การใช้อำนาจตามกฎหมาย 4) การใช้อำนาจอ้างอิง และ 5) การใช้อำนาจเชี่ยวชาญ

3.2.2 ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยมีตัวแปรอิสระ คือ การรับรู้การใช้อำนาจการให้รางวัล การรับรู้การใช้อำนาจการบังคับ การรับรู้การใช้อำนาจตามกฎหมาย การรับรู้การใช้อำนาจอ้างอิง และการรับรู้การใช้อำนาจเชี่ยวชาญ ตามแนวคิดของ เฟรนซ์ และราเวน [2] และ ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู ตามแนวคิดของ กิลเมอร์ และ เฮลเลอร์ (Gilmer & Haller) (อ้างอิงใน บุญชอบ สุขบุญเหลือ) [11] แสดงดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

5. สมมุติฐานการวิจัย

การใช้อำนาจการให้รางวัล การใช้อำนาจการบังคับ การใช้อำนาจตามกฎหมาย การใช้อำนาจอ้างอิง และการใช้อำนาจเชี่ยวชาญ ของผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกัน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

6. วิธีดำเนินการวิจัย

6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 2,239 คน [12]

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดตัวอย่าง กรณิทรอบจำนวนประชากรของ ยามาเน [13] จำนวน 340 คน และใช้อำเภอเป็นหน่วยของการสุ่มแล้วกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนของประชากรในแต่ละ

อำเภอ แล้วจึงใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

6.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้าง และพัฒนาขึ้นดังนี้

6.2.1 แบบสอบถามวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู จำนวน 50 ข้อ ประกอบด้วย การรับรู้อำนาจการให้รางวัล จำนวน 10 ข้อ การรับรู้อำนาจการบังคับ จำนวน 10 ข้อ การรับรู้อำนาจตามกฎหมาย จำนวน 10 ข้อ การรับรู้อำนาจอ้างอิง จำนวน 10 ข้อ การรับรู้อำนาจเชี่ยวชาญ จำนวน 10 ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item objective congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 และ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.982 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

6.2.2 แบบสอบถามความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู จำนวน 50 ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item objective congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 และ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.986 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองทางไปรษณีย์ พร้อมแนบซองปิดแสตมป์จำหน่ายซองถึงผู้วิจัย เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามที่ตอบแล้วคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ โดยมีระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 15 เมษายน - 15 มิถุนายน พ.ศ. 2559 และเมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนกลับมา จำนวน 340 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

6.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

6.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา และ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

6.4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู กับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ใช้สถิติ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product - moment correlation coefficient), การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) และ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise regression analysis)

7. สรุปผลการวิจัย

7.1 วิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ด้านการใช้ อำนาจความเชี่ยวชาญ ด้านการใช้อำนาจอ้างอิง ด้านการใช้ อำนาจตามกฎหมาย ด้านการใช้อำนาจการให้รางวัล อยู่ในระดับมาก ส่วนการใช้อำนาจการบังคับอยู่ในระดับปานกลาง

7.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสื่อสารเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจให้ตรงกันให้แก่ผู้ร่วมงาน รองลงมา คือ การสื่อสารความคิดและความต้องการระหว่างกันอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้เงินรางวัลหรือโบนัสพิเศษให้เวลาสิ้นปีงบประมาณหรือสิ้นปีตามปฏิทิน

7.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู กับ ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า การใช้อำนาจการให้รางวัล การใช้อำนาจการบังคับ การใช้อำนาจตามกฎหมาย การใช้อำนาจอ้างอิง และการใช้อำนาจเชี่ยวชาญ ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวแปรที่รวมกันมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พบว่า การใช้อำนาจเชี่ยวชาญมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้อำนาจอ้างอิง การใช้อำนาจการให้รางวัล การใช้อำนาจตามกฎหมาย และการใช้อำนาจการบังคับ ตามลำดับ โดยตัว

แปรทั้ง 5 ตัว สามารถร่วมกันกำหนดค่าความแปรปรวนของความพึงพอใจในการปฏิบัติงานได้ร้อยละ 92

8. อภิปรายผล

8.1 วิธีการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในด้านการรับรู้การใช้อำนาจการให้รางวัล การรับรู้การใช้อำนาจตามกฎหมาย การรับรู้การใช้อำนาจอ้างอิง และการรับรู้การใช้อำนาจเชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนการรับรู้การใช้อำนาจการบังคับ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้อำนาจความเชี่ยวชาญ รองลงมา คือ การใช้อำนาจอ้างอิง และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้อำนาจการบังคับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปุณยนุช ยะสงคราม [14] เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเอกชนชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า การใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาเอกชนชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ด้านอำนาจความเชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีคุณวุฒิ โดยตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีอำนาจความเชี่ยวชาญ โดยต้องมีความรู้ ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีความชัดเจนในข้อมูลข่าวสาร หรือมีทักษะในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญ ประกอบกับส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานมาก่อนข้างมาก ซึ่งครูส่วนใหญ่ให้การยอมรับว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานที่ยากลำบากต่อการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี มีทักษะในการแนะนำและถ่ายทอดความรู้ นำเสนอในสิ่งที่เป็นประโยชน์และความก้าวหน้าให้กับครูได้เป็นอย่างดี

8.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 48 ข้อ และมีข้อที่มีค่าเฉลี่ยปานกลาง 2 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

คือ การสื่อสารเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจให้ตรงกันให้แก่ผู้ร่วมงาน รองลงมา คือ การสื่อสารความคิดและความต้องการระหว่างกันอยู่เสมอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้เงินรางวัลหรือโบนัสพิเศษให้เวลาสิ้นปีงบประมาณหรือสิ้นปีตามปฏิทิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุภา จันทะบุตร [15] เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียน กับความพึงพอใจในงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ความพึงพอใจในงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา และครู ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจ และเพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรครู ส่งผลให้มีการเพิ่มเงินเดือนครูเมื่อปี พ.ศ. 2554 ทำให้ครูในยุคปัจจุบันมีรายได้สูงกว่าครูยุคก่อนมาก นอกจากนี้ยังมีสวัสดิการด้านอื่น ๆ เป็นค่าตอบแทน เช่น ค่าเล่าเรียนบุตร ค่ารักษาพยาบาล ค่าเช่าบ้าน เป็นต้น ทำให้ครูในปัจจุบันได้รับการพัฒนาตนเองทั้งความรู้ ความสามารถ ได้รับการส่งเสริมวิทยฐานะ ทำให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความรู้สึกที่ดี เป็นแม่พิมพ์ที่ดี จึงมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจต่องานที่รับมอบหมายจนทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา และปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข

8.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า การรับรู้ของครูในเรื่องการใช้อำนาจการให้รางวัล การใช้อำนาจการบังคับ การใช้อำนาจตามกฎหมาย การใช้อำนาจอ้างอิง และ การใช้อำนาจเชี่ยวชาญ ของผู้บริหารสถานศึกษาร่วมกันมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเมื่อคัดเลือกร่วมกันที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน พบว่า การรับรู้การใช้อำนาจเชี่ยวชาญมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมา คือ การรับรู้การใช้อำนาจอ้างอิง การรับรู้การใช้อำนาจการให้รางวัล การรับรู้การใช้อำนาจตามกฎหมาย และการรับรู้การใช้อำนาจการบังคับ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ

เพ็ญศรี คมขำ [3] เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การใช้พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ กับความพึงพอใจของครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี โดยการใช้พลังอำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการใช้อำนาจอย่างเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับของครู ไม่ว่าจะเป็นอำนาจการให้รางวัล พิจารณาความดีความชอบ ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และสนใจช่วยเหลือการปฏิบัติงาน อำนาจการบังคับซึ่งเป็นการควบคุม กำกับ ติดตาม ดูแลการปฏิบัติงาน วางระเบียบและข้อบังคับ ลงโทษ และดำหนิอย่างเหมาะสม อำนาจตามกฎหมายซึ่งชี้แจงบทบาทหน้าที่และขอบข่ายงานให้ทราบ สั่งการให้ปฏิบัติตามนโยบาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการ สั่งงานและมอบหมายงานตามความรู้ ความสามารถ และความถนัด อำนาจอ้างอิงซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่ทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความรู้ความสามารถที่ทำให้เลื่อมใส ชื่นชม และยินดีร่วมมือด้วย ทำให้ประทับใจในบุคลิกภาพ และ อำนาจเชี่ยวชาญซึ่งเป็นความสามารถทางวิชาการจนเป็นที่ยอมรับ มีความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานได้ถูกต้อง ซึ่งการใช้อำนาจเหล่านี้เหมาะสมย่อมส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ทุ่มเทในการทำงาน ทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้อำนาจไม่เหมาะสมหรือไม่ระมัดระวังแล้ว ก็จะทำให้ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูยอมเป็นไปในทิศทางลบได้เช่นเดียวกัน

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

9.1.1 จากการศึกษาวิเคราะห์วิธีการใช้อำนาจการบังคับของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู พบว่า การใช้อำนาจการบังคับมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการใช้อำนาจการบังคับ

อย่างเหมาะสม เช่น การพิจารณาเงินเดือนผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาอย่างเป็นธรรม และเสมอภาค

9.1.2 ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การให้เงินรางวัลหรือโบนัสพิเศษให้เวลาสิ้นปีงบประมาณหรือสิ้นปีตามปฏิทิน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการให้รางวัลซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นของมีค่า แต่ควรเป็นสิ่งสร้างภาคภูมิใจให้คนที่ปฏิบัติงานอย่างตั้งใจ

9.1.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า การรับรู้การใช้อำนาจการบังคับมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้อำนาจการบังคับอย่างระมัดระวัง โดยกำหนดวิธีการลงโทษที่สมเหตุสมผลต่อพฤติกรรมที่ไม่อาจยอมรับได้ หลีกเลี่ยงการใช้อารมณ์โกรธ ชมชู่ หรือทำให้อาย เลือกเฉพาะการลงโทษที่ชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ โดยไม่จำเป็นทั้งหลาย

9.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

9.2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

9.2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางส่งเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

9.2.3 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานสถานศึกษา ด้านอื่น ๆ เช่น การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

10. เอกสารอ้างอิง

- [1] ญัฐ นาคะตะ, “การใช้อำนาจทางการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนปรินสร้อยแยลส์วิทยาลัย,” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551.

- [2] French, J.R. & Raven, B.H, “The bases of social power in Darwin Cartwright and Alvin Zander group dynamics : Research and theory (6th ed.) ,” Harper and Row, 2001.
- [3] เพ็ญศรี คมขำ, ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้พลังงานของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับ ประถมศึกษา อำเภอกองคาจันบุรี, สาระนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 2556.
- [4] ธัญญา ผลอนันต์, การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลแนวทางการสร้างความพึงพอใจแก่พนักงาน, พิมพ์ครั้งที่ 2 อินโนกราฟฟิกส์, 2546.
- [5] ปริญญา สัตยธรรม, “ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน กรณีศึกษา : บริษัทวายเอช เอส อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด,” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2550.
- [6] พลิชฐ์ รัตสกุลติก, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2558.
- [7] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, สถิติการร้องเรียน, สำนักงานฯ, 2558.
- [8] พินิจนารถ ลำตวน, “ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2552.
- [9] บุญธรรม ไวยมิตรรา, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนตามการรับรู้ของครูกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2553.
- [10] ศิริรัตน์ มกรพลกษ, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2559.
- [11] บุญชอบ สุขบุญเหลือ, “ความคิดเห็นที่มีต่อคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของพนักงานในสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,” วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- [12] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, “ข้อมูลจำนวนโรงเรียนห้องเรียน และครู ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1,” ผู้แต่ง, 2559.
- [13] Yamane, “Statistics : an introductory analysis”, Harper and Row, 1973.
- [14] ปุณยอนุช ยะสงคราม, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2557.
- [15] ยุภา จันทะบุตร, “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้การใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 2,” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.